

AŞK TARNICASI'NIN KENTİNDE

Hüseyin ERYILMAZ*

Sende şu sevgi, şu ölüm var ya,
yani şu ölümsüzleri, ölümleri alt ettiğin,
işte onları bana ver bugünlük.
.çözdü göğsünden nakışlı memeliğini,
alacalı bulacalı bir kurdeleydi bu,
alımlı ne varsa onun içindeydi,
sevgi onun içindeydi, istek onun içinden
akıllı insanı ayartan aşk onun içinde.

(İlyada XIV, 197)

Aydın ilimizin Karacasu kazasına bağlı Geyre köyü yakınlarında, Babadağ'ın (Antik Salbagos) batısında bir antik kentin kalıntısı vardır. Yunan-Roma çağında Afrodit'in en ünlü tapınak kentlerinden biri olan ve adını Aşk ve Güzellik Tanrıçası Afrodit'ten alan Afrodissias'dır bu kentin adı. İki bin yıllık yaşına rağmen bugün hala ayaktadır, dipdiridir.

Afrodissias söz konusu olduğu zaman, Kenan Erim ismini anmadan geçmek olmaz. Çünkü, Afrodissias'ı yeniden yaratan, iki bin yıl öncesinden günümüze taşıyan insandır Kenan Erim.

1950'li yılların sonudur. Bugün Afrodissias adıyla bildiğimiz antik kent kalıntılarını gören genç bir arkeolog, son nefesini verene dek, yaşamının otuz yılını vereceği bir antik kent ile karşı karşıyadır. Prof.Dr.Kenan Erim'dir bu genç arkeoloğun adı. Düzenlediği kampanyalarla ve sağladığı desteklerle, 1961 yılında bilimsel kazılara

---

* Arş.Grv.,Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.

başlar. National Geographic Society ve New York Üniversitesi'nin de katkısını alan Erim, antik kentin önemine ve zenginliğine layık bir çalışmaya girer. Ve bu uzun koşu, Kenan Erim'in 3 Kasım 1990 tarihinde ölümüne değin, tam otuz yıl sürer.

Önemli ve son derece iyi korunmuş yapıtlar, bir çok arkeolojik kanıt ve eşi görülmemiş oranda heykel ve rölyef, Prof.Kenan Erim sayesinde gün ışığına kavuşur ve müzelerdeki yerini alır.

Orhan Atvur, kent için yazdığı bir yazısında şöyle diyor ¹ “Aşk ve Güzellik Tanrıçası Afrodit'in kenti Afrodisias'ın arenasında gladyatörler, tanrıçalarının onuru için ölümüne çarpışır ve otuz bin seyirci alkış tutardı. Bu şehrin sanatçıları, insan anatomisi ve psikolojisini mermerlerde ölümsüzleştirerek, iki bin yıl sonrasını kendilerine hayran bıraktı.”

Bazı bilginlerce ortaya atılan, Afrodisias'ta bir heykeltraşlık ekolünün varlığı, yapılan son kazıların inanılmaz zenginliği içinde tümüyle kanıtlanmıştır. Kentin doğusunda bulunan beyaz, gri, mavi renkli mermer yataklarının da, kentte bu ekolün gelişmesine katkıda bulunduğu bir gerçektir.

Afrodisias'ın girişi, eski Geyre köyünün meydanıdır. Meydanın sağ tarafında müze binası vardır. Antik kentin temel yapıtları ise, kısaca şöyle gösterilebilir:

Tiyatro: Hellenistik çağda (MÖ.100) yapılan ve New York Üniversitesi Ekibi tarafından ortaya çıkarılan tiyatro, etkileyici bir yapıttır. Sahnesi, gladyatör dövüşlerine uygun bir şekilde değiştirilmiş olan (2.yy) tiyatronun arka tarafında hamam kalıntıları vardır.

Agora ve Hadrian Hamamları: Akropolün kuzeyinden batıya doğru gidildiğinde, sağ tarafta Afrodisias agorasının geniş alanı ve arka planda Afrodit tapınağının sütunları görülebilir. Agora, antik kentin idari ve ticari merkezidir. Batı tarafta Hadrian Hamamları vardır. Altı büyük salondan meydana gelen hamam kalıntılarında, “caludarium” (sıcak oda), “sudatorium” (terleme odası), “tepidarium” (ılık oda),

¹ Orhan Atvur, Atlas Dergisi, Ağustos 1993, sayı 5.

“frigidarium” (soğuk oda) bölümlerinin olduğu saptanmıştır.

Piskopos Sarayı ve Odeon: Hadrian Hamamlarından kuzeye doğru gidildiğinde, sağ tarafta özenle dizilmiş salon ve odalar, mavi mermer sütunlar görülür. bu yapının, Roma çağında Piskopos Sarayı'na dönüştürüldüğü bilinmektedir. Sarayın doğu, Tapınağın güneyinde kalan bölümde çok iyi durumda olan Odeon veya konser salonu vardır. 1962 yılında ortaya çıkarılan salonu süsleyen heykeller ve büstler, bugün müzede yer almaktadır.

Afrodite Tapınağı: Tanrıçaya adanan tapınak, bugün giriş sütunlarıyla ayakta. Afrodit'in müzede sergilenen heykeli, tapınak ile odeon arasındaki bir Bizans kalıntısında bulunmuştur.

Stadyum: birinci ya da ikinci yüzyılda inşa edildiği sanılan stadyum, kentin en görkemli yapılarından biridir. Uzunluğu 262, eni 59 metredir. Özellikle atletizm karşılaşmalarında kullanılmış olan stadyum, Roma çağı sonlarında gladyatör ve vahşi hayvan dövüşlerinde de kullanılmıştır, otuz bin seyirci kapasitelidir.

Ve Tetrapylon... Bu anıtsal tören kapısı, bir kısmı spiral oymalarla işlenmiş dörder sütunlu dört sıradan oluşmuştur. 2.yüzyılda yapılan anıt, Afrodisias'ın en görkemli yapılarından biridir.

Afrodisias'ta yapılan kazılarda bulunan heykellerin sergilendiği müze ise, bambaşka bir ortamdır. Orada Afrodisiaslı yontucuların gösterisi vardır. Her eserde farklı bir duygu, farklı bir psikoloji yakalarsınız; iki bin yıl öncesinin kültürü önünde saygıyla eğilirsiniz.

Sonrası mı? Bakın Atvur ne diyor² “Ve Tetrapylon; Afrodisiaslı yontucuların bir gövde gösterisi olan tapınak kapısı ...Ve Tetrapylon'un biraz ilerisinde Afrodisias'ın beyaz mermerinden yapılmış, başucunda büyümeye çalışan selvi ağacıyla bir gömüt görürsünüz. Bu sade mezar, bu kentin herşeyi ve sevdalısının koynuna gömülü olan Prof.Dr.Kenan Erim'in gömütüdür. İnanışınız neyse, bir fatiha, bir ave maria, hiç olmazsa canı gönülden bir merhaba deyin ona ve eline sağlık... ve Allahısmarladık.”

² Orhan Atvur, Atlas Dergisi, Ağustos 1993, sayı 5.

Kenan Erim hayatının otuz yılını, bu kenti ortaya çıkarmak için harcadı. Onun sayesinde, önünde satıcılar olmayan, hiç kimsenin sizi rahatsız edemeyeceği bir antik kent ortada. Binlerce yıllık Anadolu kültürünü içinde barındıran bir kent; Kenan Erim'in dediği gibi³ “Bu topraklarda Roma, Helen, Bizans yok... Anadolu var.”

Biz izleyicilere de iki önemli görev düşüyor saygı duymak ve hep anımsamak; Afrodisias'ı ve Kenan Erim'i.

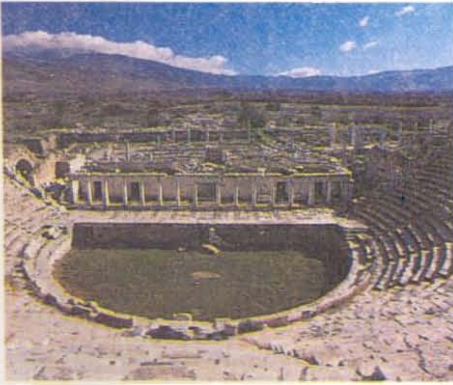
³ Kenan Erim'in notlarından

RESİM 1:
Afrodisias Genel Görünüm

RESİM 2:
Kentin Simgesi
“Tetrapylon”

RESİM 3:
Tiyatro Binası ve
Hamam Kalıntıları

RESİM 4:
Afrodisias
Stadyumu

Resim 5:
Apollon Heykelinin başı

Resim 6:
Oturan Ozan
Heykeli

RESİM 7:
Flavius Palmatus'un
Heykeli İ.S. Geç. 5.yy

RESİM 8:
Melpomene İ.S. 1.yy